

Elena Adomaitienė. Saulės spalvos

Kokie Jūsų prisiminimai iš vaikystės, kur ir kaip augote?

Gimiau 1930 m. Vervedžiuose, Papilės valsčiuje (dabar – Akmenės r.). Ten buvo ir mano tėvo Kazimiero bei jo tėvo Pranciškaus gimtinė. Abu jie – Viesulai, o mes, vaikai – Viesuliukai. Augom trys seserys ir du broliai. Senelės nebepamačiau – mirė, kai gimė mano vyresnė sesuo. Mama buvo kilusi iš Gruzdžių giminės. Atsimenu, būdami dar visai pipirai, bėgdavom pas senutį keptis bulvių ant jo krosnies rinkių. Jis tada jau retai ką besivirdavo, gyveno atskirai mažoje senoje trobelėje, valgė kartu su mumis, nes gyvulių tada nebelaikė, prie darbų nebėjo, karšinosi. Užkurdavo dėl šilumos krosnį, jos rinkiai buvo tokie švarūs, kad net dabar atsimenu. Pamatė dūms iš jo trobos kamino, paknopstom lėkdavom pas senutį (jis mirė, kai buvau kokių penkerių metų). O bulves supjaustydavom tokiomis ripkomis ir kepdavomės. Oi, kokios skanios būdavo... Vėliau ganydami karves kartu su broliais kepdavomės bulves lauke, bet tokios gardžios, rodos, nebebuvo.

Kaip atrodė Jūsų tėviškės sodyba?

Be trobos, buvo kūtė, dviejų galų daržinė... Pastatai buvo mušti iš molio, su šiaudų stogais. Buvo ir jauja, turėjom arklinę kuliarnąją mašiną, pamiškėje buvo tėvo kalvė, pirtis, senelio troba. Per karą į ją buvo subėgę ir prisiglaudę bėgliai – dvylika šeimų. Tėvas turėjo girmas, jas davė jiems maltis grūdus duonai ar kokiam plunciui (blynui) išsikepti. Paskui pabėgėliai ėmė skūstis, kad taip sunku malti, tada tėvas jiems ten padarė vėjinį malūniuką. Jis sugalvodavo daug visokių gudrių dalykų – buvo geras medžio meistras, patyręs kalvis, dirbo ratus (vežimus), kaustė arklus. Eidavom į kalvę jam padėti spaudyti dumples – tokias su ilga kartimi. Ir ugnį ten jam padėdavom užkurti – miške pririnkdavom kankorėžių, kad kaitriau žaizdras degtų, o tėvas užkaitindavo geležį iki raudonumo, net baltumo ir nukaldavo, ko reikėdavo. Esu nutapiusi Akmenės turgų, į kurį, būdama mergelka, kartu su juo veždavom parduoti klumpes, šaukštus, verpimo ratelius, žvakides. Būdavom ir jomarkuo-

se – juose prekiavo arkliais, karvėmis, ožkomis, visokiais gyviais. Buvo aukšinių rankų žmogus, galėdavo padaryti viską, ko tik paprašydavai, jei tik turėjo iš ko. Visur pritiko – buvo ir giedotojas, ir muzikantas (grojo armonika), jį kviesdavo į vakaruškas prie Papartynės malūno. O mama mokėjo gražiai siuvinėti, megzti, karpyti, austi. Žmonės sakė, kad ji prie meno.

Ar Jus veikė tai, kad tėvai buvo gabūs menams?

Padėjau mamai austi – kokių dešimties metų sėdau į stakles. Ji man apmesdavo audeklą, suverdavo siūlus į nytis, į skietą, prisitrindavom šeivas ir ausdavom milus, lininius audinius; tada ir baltiniai buvo lininiai. Ir patys auginom linus, juos mynėm, plūkėm jaujoje. Ausdama grindų takus ir būdama gal dvylikos metų pati susivirdavau nytis, susiruošdavau. Ką ir kalbėti apie maišus ir kitus prastus audeklus. Atsimenu, mama mokėjo gražiai išpaišyti arklus... Mėgau ir aš paišyti; nusipiešdavau ką nors ir siuvinėdavau. Vėliau, kai ištekėjau, norėdavau pasipuošti trobą, bet buvom biedni, tai paimdavau baltas paklodes ir išsiuvinėdavau rožėmis ar našlaitėmis, kad būtų kuo uždengti stalą ar lovą. O kaime nedaug žemės turejėjom – tėvas buvo susipirkęs 12 ha, bet nemažai jos buvo pelkėta. Geros dirbamos žemės nedaug tebuvo, todėl teko pavargti. Javai menki teužaugdavo.

Kokius darbus mėgote, kokių – ne?

Mėgom miškuose grybauti... Ir dabar grybaučiau, bet bijau erkių ir kojos nebe tos. Tetušis po pietų varydavo vaikus pokaičio, o mes, kai jis užmigdavo, pasiimdavom visokius uzbekus, krūželius ir eidavom į mišką žemuogių. Per valandą, kol jis miegodavo, pririnkdavom kibirą žemuogių. Vakare mama pamelždavo karves – sutrintas uogas apsilaižydami valgėm su pienu. O šiaip kaime dirbau visus lauko darbus – roviau, myniau linus, rinkau rugius, dirbau prie kuliarnosios namuose ir pas kaimynus, nes reikėdavo užsidirbti talkas, kad ir kiti padėtų. Dar tetušis išsinuomodavo ir kitų žmonių žemės, tai ir ten visus darbus reikėdavo nudirbti – pjauti javus, juos surinkti, statyti gubas. Džiaugėmės,

kad nereikėjo tarnauti pas svetimus – užteko pragyvenimo prie savo žemės ir gyvulių. Kiek toliau nuo mūsų gyvenimo buvo Velnio pelkė (nežinau, kodėl taip vadino), kurioje buvo daug gerų spanguolynų. Apie Velnio pelkę pasakojo visokių atsitikimų. Netoli gyveno žydas Leizorius, tai, sako, už kažkokias apgavystes velnias pagavęs jį nešė, kol pavargo ar nusibodo, o tada numetė į tą pelkę. Prie tos pelkės buvo toks švarus pušynas, kad atrodė, jog žolės ten išvis neželia. Mama sakydavo, kad velniai ten su panomis šoka, todėl visas žolės išmindo. Bijojom tų velnių, kad mūsų nepamatytų ir nepagautų, todėl tyliai rinkdavome spanguoles.

Po karo iš Vervedžių teko išeiti, nes nugirdom, kad ruošiasi vežti į Sibirą... Valdžia norėjo išvaryti žmones iš sodybų, kurios buvo tarp miškų. Neramu ten buvo. Naktį ateidavo partizanai, o dieną – stribokai. Gyvenom dideliame pavojuje, juk dėl niekų galėjo visus iššaudyti... Kartą vežėm šieną ir atėjo į pievą stribokai, norėjo arkliams šieno, o miškiniai juos stebėjo, buvo pamiškėje jau ir ginklus susistatę. Mes tada gyvenom tarp miškų ir didelių krūmynų; visai šalia namų buvo prisišlijęs valdiškas eglynas.

Iš kur radosi toks gražus kaimo pavadinimas?

Nežinau, kodėl vadino Vervedžiais. Toliau nuo mūsų trobesių buvo iškastas kanalas, kurį vadino Vervedžiuku. Matyt, seniau tai buvo upeliukas. Dar netoli buvo Dusų, Vienrankių, Skabeikių kaimai. Iš Vervedžių buvo septyni kilometrai iki Akmenės, o iki Papilės – šeši, todėl ten ėjom į mokyklą. Žiemą brisdavom per sniegus, tik retkarčiais tėvas rogėmis nuveždavo. Vėliau su seserim Barbora, kol mokėmės, apsistodavom namelyje Papilėje, prie gelžkelio stoties.

Ar iki išėjimo į pensiją nebandėte tapyti?

Kad ne. Iki tol dirbau visokius darbus – prie kelių, ligoninėje, valgykloje, mokyklos bendrabutyje kūrenau krosnis, paskutiniu laiku iki pensijos bendrabutyje buvau naktine aukle. Prieš tai sūnus Stasiukas buvo įstojęs į Telšių taikomosios dailės mokyklą, kai ją baigė, paskyrė dirbti mokytoju į Akmenę. Jis namie

Su savamoksle liaudies menininke, šiemetine „Aukso vainiko“ laureate Elena

tapydavo, turėjo gerų drobių ir dažų.

Iš pradžių veizėdavausi, kaip jis paišo, dar ir „pakamandavodavau“, kad kitaip reikėtų spalvas dėti... Sakydavo: „Mama, jei tu taip gerai išmanai, imk ir pati paišyk – užtrauksi tau drobę, duosiu dažų...“ Taip padaręs išvažiavo į Šiaulius. Iki tol nė teptuko nebuvo rankose laikiusi. Galvojau, ką čia reiktų pabandyti, juk žmonių ir tikroviškų namų nemokėjau paišyti.

Tada sugalvojau nupiešti Užgavėnės – visokių gyvių, bjaurybių kaukes, žyodus, čigonus, velnius. Grįžęs Stasiukas nustebio, sakė, kad man gerai išejo ir kad reikia tą paveikslą pasiūlyti į parodą. Tada atvažiavo moteris iš Šiaulių, kuri surinkdavo į parodas nemokytų dailininkų darbus (dabar tuo Šiauliuose rūpinasi Laima Kelmelienė). Kai ji pamatė mano paveikslą, net sušuko: „Gerai nupaišei! Dar vieną apie ką nors sukurk!“

Tada apmečiau mintyse, kad galiu nupaišyti jomarką su arkliais, karvėmis, avimis, triušiais. Vėliau, kai tą paveikslą nutapiau, dailininkai jį pavadinu „Kiliminiu“. Iš tikrųjų išejo kaip kilimas, be jokios perspektyvos... Abu darbus išstatė parodoje, o man pasidarė gėda, ko aš čia pradėjau trintis tarp dailininkų – tik lendu kuo gilyn už žmonių nugarų. Galvojau, kad tik nepasakytų,

jog tie darbai yra mano, jie man tokie bjaurūs pasirodė... Vis tiek pasakė, kad tuos darbus nupaišė Adomaitienė, atnešė gėlių, pripažino, kad vykę.

Vėliau ypač šiauliečiai ėmė prašyti, kad rimtai pradėčiau tapyti. Ir pradėjau, daug nesisipryjoiau. Kai ėmiau įsivažiuoti, pamačiau, kad po truputį kažkas jau ir išeina. Pripaišiau nemažai paveikslų ir niekas jų neišpeikė. Vėliau ėmė kviesti į visokius renginius, seminarus, plenerus. Įsiminė, kai buvom pakviesti į Rumšiškės, ten kartu dalyvavo ir Monika Bičiūnienė. Kartą sumaniau nupaišyti vėjinį malūną, ir jis man išejo lyg pakibęs ore, aukštai danguje. Norėjau daugiau į tolį nukelti, o išejo pakibęs lyg tarp debesų. Monika priėjo, pažiūrėjo ir sako: „Kaip tu čia pripaišei – ant dangaus?“, nors ir pati panašiai pripaišydavo, kaip jai reikėdavo. Man jos darbai įdomūs buvo. Kai įsižiūri, ir dailininko su diplomu Rimo Bičiūno paveikslai kažkuo panašūs į jo mamos darbus. Jai reikėjo ramybės, tuose susibūrimuose ji prašydavo atsikiro kambariuoko, kad galėtų netrukdoma tapyti. Betapydama tarp kitų ir aš daug ko pramokau. Pavyzdžiui, imu kokių namuką ir pirmiausia statau jį ant žemės, kad kaip reikiant stovėtų. atenkinta, nebeidavau net pietų.

Menų spaustuvėje – šviesos ir tamsos kova

I.Prudnikovaitei Karmen vaidmuo pelnė geriausios metų operos solistės.

Kovo 4 d. 19 val. Vilniaus Menų spaustuvėje pristatomame spektaklyje „Tamsioji pusė“ šiuolaikinio šokio ir video meno priemonėmis bus tyrinėjama pirmąpradė Šviesos ir Tamsos prigimtis, kviečiama pasinerti į tamsą, ją pažinti ir priimti - kuo daugiau pažįstama Tamsos, tuo daugiau atsiveria Šviesos.

„Šviesos ir Tamsos kova – tai tik įspaudas žmogaus sąmonėje, tik mūsų vidinės kovos atspindys... Atsigręžę į savo vidinius konfliktus, atrandame, kad už liudėsio slepiasi baimė, pyktis, o už pykčio – bevartiškumo jausmas, už jo – nepatenkintas meilės poreikis, nepakanama meilė sau...

Tamsa ir Šviesa – tai tik dvi absoliuto dalys, dvi tobulos pradžios – be Tamsos nėra ir Šviesos, šešėlių, formų... Nebūtų ir mūsų šioje žemėje, jeigu neegzistuotų pirmąpradė Tamsa. Giliai panirę į Tamsą

ar į Šviesą, atrandame skirtingumus, bet ne priešybes... Pažinę ir priėmę vidinę Tamsą, atveriamo savyje daugiau Šviesos.

Mūsų Tamsa – tai mūsų didinga ir gražioji paslaptis, neapčiuopiama gelmė. Giliai panirę į Tamsą ar į Šviesą, atrandame skirtingumus, bet ne priešybes...

Tamsa tokia pati svarbi kaip naktis po dienos, ramybė po aktyvios veiklos, moteriška energija šalia vyriškosios... Pažaiskime su energizuojančia ir įkvepiančia Šviesos energija. Priartėkime prie slaptingos ir traukiančios Tamsos karalystės... Minutėi panirę į savo Tamsą – pajuntame jos vėsią ramybę, nepaliestą tuštumą, aksominį grožį... Pažinę ir priėmę vidinę Tamsą, savyje atveriamo daugiau Šviesos, patiriame savo vientisumą...

Priimk savo tamsiąją pusę, ir kova pasibaigs...“ - teigiama spektaklio programoje.

Spektaklio choreografė Edita Stundytė – vienaveiksmių šokio spektaklių „Plaukia Ofelija, skęsta“, „Pilkos valandos“, „Apie tyrąją Erendirą“ autorė, režisieriaus Oskaro Koršunovo spektaklio „Tos akys“ bei operos „Meilės eliksyras“ choreografė.

Šiame, kaip ir kituose jos darbuose, atsispindi „vidinė ramybė, neskubrios ir nesudėtingos judesių sekos ir kažkoks begarsis ir begalinis veržimasis savęsp, tarsi choreografei svarbiau būtų per savo kūrybą pažinti save, o ne papasakoti susirinkusiems dar vieną istoriją.“

Muzikos autorė – jaunosios kartos kompozitorė Rita Mačiūnaitė šiame projekte gyvena tuo pačiu tempu ir mąsto tomis pačiomis mintimis, kaip ir choreografė. Muzikoje atpažįstami natūralūs ir sintetiniai garsai, ambiente muzika ir tikslī ritmika, šviesa ir tamsa. Ši kontrasto principu kuriama harmonija įtraukia ir neša, diktuoja judesius plaukte plaukiančius vienas po kito, kartojamus ir kartojamus jų kanonus, persipinančius vienas su kitu ir taip kuriančius bendrą visumą – skirtybių dermę.

Užuomina apie pagrindinę spektaklio idėją žiūrovui pateikiama kita išraiškos priemone – videomenininko Mindaugo Arlinsko sukurtos videoprojekcijos įrėmina ir atrakina vidinį virsmą, kuris perteikiamas choreografija.

Šiame projekte šoka išraiškingas, savitą stilistiką perteikiantis šiuolaikinio šokio atlikėjų trio: Erika Vizbaraitė, Agnė Ramanauskaite ir Edita Stundytė.

Vilniaus knygų mugės lankytojų skaičius viršijo 61 tūkstantį

Nuo ketvirtadienio iki sekmadienio sostinėje vykusioje 12-ojoje Vilniaus knygų mugėje organizatoriai suskaičiavo daugiau nei bet kada anksčiau - 61,8 tūkst. - lankytojų.

Parodų ir kongresų centre „Litexpo“ BNS sakė, kad tai rekordinis lankytojų skaičius, aplenkęs pernykštį, 2010-aisiais taip pat laikytą rekordiniu.

Pernai mugėje apsilankė 59,2 tūkst. svečių, iki tol daugiausia lankytojų suskaičiuota 2008 metais. Tuomet mugėje svečiavosi 57,8 tūkst. žmonių.

Šiemet mugėje, rengtoje su šūkiu „Už teisę skaityti!“, vyko apie 330 renginių, ji sutraukė apie 220 dalyvių. Skaitytojai galėjo susitikti su mėgstamais kūrėjais iš užsienio ir Lietuvos rašytojais.

Nemažai renginių buvo skirta rašytojo, poeto, Nobelio premijos laureato Česlovo Milošo 100 metų gimimo jubiliejui.

Šiemet pirmąkart mugėje lankytojus traukė Knygos kino salė, kur demonstruoti dokumentiniai filmai apie įžymius kūrėjus ir garsių romanų ekranizacijos.

Mugėje tradiciškai apdovanoti konkurso „Metų knygos rinkimai“, Knygos meno konkurso „Vilnius 2010“, J. Ivanauskaitės premijos bei šiemet įsteigtos Patriotų premijos laureatai, paskelbtas kūrybiškiausios pernykštės knygos autorius, vyko Metų verstinės knygos rinkimai.

Laureatais tapo M. Martinaitis, R. Račickas.